

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition spécial. 500 ltrs.

ADRESSE:

«İdjtihad» Constantinople

Téléph. St 865

XXIV ème ANNÉE

1 Mai 1929 No. 272

İCTİHÂD

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î,
SIHHÎ MECMU'A

Aboneman: Seneliği [24
nüsha] Türkiye için 2 bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 272 — 1 Mayıs 1929

Semadan mürsel, takdis olunmuş bir nur hamili değildir?

Amerikanın büyük *Emerson* u şu satırları yazar: Ancak mütehayyil ruhu bir nevi zi hayat Hamlet olan XIX inci 'asırdır ki Hamlet faci'ası bu kadar muştak ve hayran kari'ler bulmuştur. Bu gün edebiyat, felsefe ve tefekkür Sakespeareleşmiştir; Victor Hugo, Shakespeare bahri muhite benzetiyor. Bundan daha yüksek kaside hemde öldükden üç dört asır sonra kim için yazılmışdır? Shakespeare i bütün arzın ve bütün milletlerindir. Onu okurken ilahi bir insan sesi duyarız. O yalnız şuuru-muzla değil tahteşşu'urumuzla da söhbet eder, ve onu dinlerken kendimizden geçeriz ve daha doğrusu asıl kendimize geliriz! A.D.

MALÎ VAZİYETLERİN PSİKOLOCYAÎ TERMOMETRESİ

Keyfi (Qualificatif) ten kemmiye (Quantitatif) e geçmek bunu başka bir yerde de hatırlattım, ilimlerde hayyizi file çıkan en mühim terakkilerden biri olan, termometre gibi mesaha aletleri keşfolunduğu vakit ilimler tahavvülâta uğradı. Mesahaların, ölçülerin hassasiyet ve dakikiyetiyle terakkiyat çoğaldı. Bu vechile bir derece hararetin, bir milyonda biri mıkdarında tahavvülünü tayine müsait olan (Bolometre) nin keşfi, nakabiliruyet tayfi şemsinin (Spectre solaire) in kabili ruyet tayfi şemsiden pek çok ziyade uzun olduğunu gösterdi. Bundan şu netice zahir oluyordu, ki insanın gözü, eşya-yı ihata eden ziyanın ancak pek cüzî bir kısmını hissediyor.

Fiziği altüst eden, şekli âhere sokan mesaha aletlerinin keşfi, maatteessüf, psikologia havzasında yapılamalı.

Haz ve elem, muhabbet ve kin, hüzn ve sürur, henüz dekikane ölçülemiyor. Bunların vüs'at ve mikdarını tahminî olarak göya tayin eden işaretler (Indication) lar pek gayrivazıhtırlar.

* *

Gayrimelhuz vak'alar, muhtelif memleketler vaziyeti maliyeleri hakkında içtihadı maşeriyi, erkama has katî bir vuzuh ile ölçmeye müsait bir usul keşfetmeyi teshil etti. Bu usulü mesahayı kambiğoların piyasadaki fiatı teşkil eder. Bu tam psikolocyaî termometre, bir memleketin vaziyeti maliyesi hakkındaki umumî fikri, umumî içtihadı vazih bir surette ifade eder. Onun rakamları önünde hükûmetler büyür yahut yıkılırlar. Onun işaretleri üzerine bütün bir heyeti vükelâ düştü ve Meclisi Mebusan, birkaç gün evel hiç bir vechile istemeyeceği bir reisi hükûmeti kabul etmeğe mecbur oldu.

* *

Fizikî termometre maddî kuvvetleri irae eder. Yeni psikolociaî termometre, muazam bir maşerî kuvvetler şebekesinin ter-kibini ortaya koyar.

Burada esbap ve avamilin nihayetsiz bir girdibadından zuhur eden yeni bir kudret mevzuu bahstir. Cihanın eski hudaventleri Papalar, Kırallar, İmparatorlar arasında, tevellüdüne yeni zamanların şahit olduğu kuvvetin tesir ve nüfuz siyasisine müadil, tesir ve nüfuz siyasî keşfedemeksizin tarihin sahifeleri uzun müddet gözden geçirilebilir.

İnşaiının merkezleri ne parlamentolarda, ne kıralların saraylarında kâin değildir; onun inşîâ merkezleri büyük payitahtların borsalarının bulunduğu muhteşem binalardadır. Parlamentoların hükümdarların ve akvamın iradelerine hakim olacak rakamlar bu anonim mahkemelerden sudur eder.

Bu rakamlar fakirlik yahut zenginlik, inkılâplar, anarşi ve diktatörlükler doğurtacaklardır.

Azametini göstermiş olduğumuz şevketi cedide hangi nüfuz ve tesirlerden müteşekkildir. [Devam edecek] G. Le Bon

Sâhibî imtiyaz: Dr. Abdullah Cevdet

Müdiri mes'ul: Dr. Abdil Hüsnü

«Şirketi mürettibiye» Matbaası